

NOORDWEST-SPANJE

van reizigers voor reizigers

TROTTER

NOORDWEST-SPANJE

De wereld houdt niet op met draaien. Een wereldreiziger is de eerste om dat te beamen. Hoewel men geen inspanningen gespaard heeft om al de gegevens in deze gids uitgebreid te testen en te actualiseren, is het niet uitgesloten dat je ter plaatse vaststelt dat bepaalde gegevens in deze gids toch al opnieuw gewijzigd zijn. Veel adressen en suggesties in de Trotters zijn bovendien wat 'fragiel', juist omdat ze zo sympathiek en verrassend zijn. We zouden het daarom bijzonder op prijs stellen als je ons op de hoogte brengt van eventuele wijzigingen, zodat we de eerstvolgende herdruk op een correcte manier kunnen aanpassen. Dank bij voorbaat. Ons adres:

TROTTER

Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt

Uitgeverij Terra Lannoo
Postbus 97
NL-3990 DB Houten

E-MAIL: TROTTER@LANNOO.BE

WWW.TROTTERCLUB.COM

De prijscategorieën die in de Trottergidsen worden gebruikt, zijn steeds afgestemd op het land. Als je in een goedkoop hotelletje ongeveer € 25 betaalt, behoort een hotel waar je € 75 neertelt uiteraard tot de dure prijsklasse. De uitgever kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten of de gevolgen ervan.

VERTALING Sabine van Humbeek, Imago Mediabuilders

REISINFORMATIE VLAANDEREN EN NEDERLAND Wegwijzer, Brugge

OMSLAGONTWERP Studio Jan de Boer / Helga Bontinck

ONTWERP BINNENWERK Imago Mediabuilders

OMSLAGFOTO Thinkstock/Getty Images

OO SPRONKELIJKE TITEL Le Guide du Routard – Espagne Nord – Ouest

OO SPRONKELIJKE UITGEVER Hachette, Paris

DIRECTEUR Philippe Gloaguen

STICHTERS Philippe Gloaguen en Michel Duval

ADJUNCTREDACTEUREN Benoît Lucchini en Amanda Keravel

REDACTEUREN Olivier Page, Véronique de Chardon, Isabelle Al Subaihi, Anne-Caroline Dumas, Carole Bordes, André Poncelet, Marie Burin des Roziers, Thierry Brouard, Géraldine Lemauf-Beauvois, Anne Poinot, Mathilde de Boisgrollier, Alain Pallier en Fiona Debrabander

© Hachette (alle rechten voor vertaling, reproductie en bewerking gereserveerd voor alle landen),

Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2015

© Cartografie Hachette Tourisme

WWW.LANNOO.COM

D/2015/45/407 - ISBN 978 94 014 2309 0 - NUR 512

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

VEELGESTELDE VRAGEN	12	Cultureel erfgoed	60
		De wegen naar Compostela	62
		Drank	68
		Economie	69
		Geografie	72
		Geschiedenis	73
		Godsdienst en geloof	89
		Keuken	89
		Media	94
		Milieu	95
		Muziek	96
		Sport en vrije tijd	96
		Tapas	97
		Werelderfgoed van Unesco	98
		Zeden en gewoonten	98
20 TOPERVARINGEN VAN TROTTER	14		
REIZEN NAAR NOORDWEST-SPANJE	18		
NOORDWEST-SPANJE PRAKTISCH	23		
ABC van Noordwest-Spanje	24		
Alvorens te vertrekken	24		
Bezienswaardigheden	27		
Budget	27		
Feesten en feestdagen	28		
Geldzaken	29		
Gezondheid	30		
Internetadressen	30		
Klimaat	31		
Musea, bezienswaardigheden en monumenten	32		
Noodgevallen	32		
Openingstijden	32		
Overnachten	33		
Post	37		
Reisliteratuur	37		
Reisroutes	38		
Risico's en ergernissen	41		
Roken	42		
Taal	42		
Telecommunicatie	47		
Vervoer	49		
Winkelen	53		
MENS, MAATSCHAPPIJ, NATUUR EN CULTUUR	55		
Beroemde personen	56		
Bevolking	59		
		CANTABRIË	
		DE CANTABRISCHE OOSTKUST	106
		Castro Urdiales	106
		Laredo	108
		Santoña	111
		Noja	112
		Santander	113
		Santillana del Mar	123
		Cuevas de Altamira (grotten van Altamira)	126
		Suances	128
		Comillas	129
		San Vicente de la Barquera	132
		HET CANTABRISCHE BINNENLAND	134
		De Valles Pasiegos	134
		Embalse del Ebro	135
		Valle del Saja (Vallei van de Saja)	138
		El Valle de la Nansa (Vallei van de Nansa)	139

INHOUD

LOS PICOS DE EUROPA

LOS PICOS DE EUROPA IN CANTABRIË

	147
Potes	147
De vallei van Camaleño	151
De vallei van Liébana	153
Posada de Valdeón	154

LOS PICOS DE EUROPA IN ASTURIË

	156
Cangas de Onís	156
Het heiligdom van Covadonga	158
Arenas de Cabrales	159

ASTURIË

DE OOSTKUST

	166
Llanes	166
Ribadesella	169
Villaviciosa	171

OVIEDO EN MIDDEN-ASTURIË

	174
Oviedo	174
Salas	183

HET MIJNDISTRICT

	184
Mieres	185

DE WESTKUST

	186
Gijón	186
Avilés	194

Cudillero	195
Luarca	198

VAN PUERTO DE VEGA NAAR FIGUERAS

	200
Figueras	201

HET WESTELIJK GEBERGTE

	201
Los Oscos massief	201
Valle de la Navia	202

GALICIË

DE WEG NAAR COMPOSTELA

	214
Het Galicische deel van de Camino Francés	214
Santiago de Compostela	227
Padrón	255

DE NOORDKUST

	258
Ribadeo	258
Mondoñedo	262
Viveiro	264

VAN VIVEIRO NAAR FERROL

	266
O Porto do Barqueiro	266
O Porto de Bares	267
Ortigueira	267
San Andrés de Teixido	268
Cedeira	268

VAN CEDEIRA NAAR FERROL

	269
Valdoviño	269
Ferrol	270
Batanzos	273

INHOUD

VAN LA CORUÑA NAAR KAAP FINISTERRE VIA DE COSTA DA MORTE	290		
Praia de Baldaio	291	Het schiereiland van Morrazo	359
Buño	294	Vigo	363
Porto Barizo	294	De Cíeseilanden	374
Corme-Porto	295	Baiona	376
Laxe	296	A Guarda	384
Camelle	299		
Camariñas	300	CENTRAAL-GALICIË EN DE BOVENLOOP VAN DE MIÑO	388
Praia de Lago	302	Lugo	388
Muxía	303		
Fisterra (Finisterre)	305	LANGS DE WEG VAN LUGO NAAR DE NOORDKUST	395
		Meira	395
		Viladonga	396
		Vilalba	396
DE WESTKUST	310		
VAN KAAP FINISTERRE NAAR NOIA	310	OOST-GALICIË EN DE SIERRA IN HET OOSTEN	397
Ézaro	310	Het Os Ancares massief	
O Pindo	311	(ten oosten van Lugo)	399
Carnota	311	Monforte de Lemos	402
Muros	312	De bergengtes van de Sil	
Noia	313	(ten oosten van Ourense en ten zuiden van Monforte de Lemos)	409
La Sierra de Barbanza	316		
Tabeirós en Terra de Montes	320	OOST-GALICIË EN DE BENEDENLOOP VAN DE MIÑO	416
Carril	323	Ourense	417
Vilanova de Arousa	324	De benedenloop van de Miño	423
Het eiland Arousa	326	Het bovendal van de Limia	431
Cambados	328	Verín	435
O Grove	335		
VAN O GROVE NAAR PONTEVEDRA	341	REGISTER	445
Het eiland Ons	341		
Portonovo en Sanxenxo	342		
Combarro	345		
Poio	346		
Pontevedra	347		

KAARTEN EN PLATTEGRONDEN

KAARTEN EN PLATTEGRONDEN

Afstanden tussen de steden	50	Lugo	389
Asturië, overzichtskaart	164-165	Monforte de Lemos	403
Baiona	377	Noordwest-Spanje, overzichtskaart	20-21
Cambados	329	O Grove, het eiland, overzichtskaart	336-337
Camino Francés in Galicië, overzichtskaart	216-217	Oost-Galicië, overzichtskaart	398
Cantabrië, overzichtskaart	104-105	Ourense	418
Fisterra	307	Oviedo	176-177
Galicië, overzichtskaart	206-207	Pontevedra	348-349
Gijón	188-189	Santander	114-115
Kust van de dood, overzichtskaart	292-293	Santiago de Compostela	230-231
La Coruña	278-279	Vigo	364-365
Los Picos de Europa, overzichtskaart	144-145	Wegen naar Compostela, overzichtskaart	64-65

- De Bureaus voor Toerisme beschikken over een min of meer volledige lijst met hotels en pensions en hun respectievelijke prijzen. Aarzel niet om ze te vragen.
- Een laatste opmerking voor wie 's ochtends veel honger heeft: in de Spaanse pensions krijg je wel een bed maar geen breakfast. En als er al ontbijt geserveerd wordt, beperkt dat zich tot een of twee sneetjes (droog) brood met een kleine portie jam. Luxueuzere hotels bieden wel een royaal ontbijtbuffet aan (fijne vleeswaren, vers fruit, diverse kaas-soorten ...).

Paradores

Belangrijke keten van buitengewone hotels, die al bestaat sinds 1928. De grootste originaliteit ervan ligt in hun locatie: je logeert in burchten, landhuizen, oude paleizen en kloosters die allemaal prachtig gerestaureerd en ingericht werden. Sommige van die hotels zijn nieuwbouw en hebben een moderne architectuur, maar ze liggen altijd in een unieke omgeving.

RESERVEREN PER POST

Wie per post wil reserveren, vindt de postcode onder de titel van de gemeente in kwestie of aan het einde van het adres bij het desbetreffende hotel als er meerdere 'arrondissementen' in een stad zijn.

De afkorting 'c/' staat voor 'calle', dat 'straat' betekent. In Galicië spreekt men van een 'rúa'. De afkorting 's/n', die staat voor 'sin número', wil zeggen dat er geen huisnummers zijn in de genoemde straat.

- De **prijzen** verschillen natuurlijk naargelang de categorie van het etablissement, maar we kunnen je wel zeggen dat ze allemaal duur zijn. Gemiddeld betaal je € 75 tot 170 voor een tweepersoonskamer, ontbijt niet inbegrepen (€ 15-20), naargelang het seizoen en het geboden comfort van de parador (1 tot 5 sterren). In de parador van Santiago de Compostela betaal je minstens € 155 voor een tweepersoonskamer, maar dat is nog niet de duurste in Spanje!
- Er zijn wel paradores die interessante prijzen aanbieden tijdens het **laagseizoen**

VERBLIJF OP EEN BIJZONDERE LOCATIE IN EEN PARADOR.

of het weekend. De prijzen op het internet ([W](http://www.parador.es) *parador.es*) zijn altijd lager dan de 'officiële' tarieven, zelfs hartje zomer. Zo wordt een overnachting in de parador van Santiago in het laagseizoen al mogelijk vanaf € 150 en in augustus vanaf € 220 (in plaats van € 284).

- Als je er niet kunt slapen, ga dan misschien eens uit eten of ga iets drinken in een parador, zodat je toch van de omgeving kunt genieten. Het ontbijt is er bijna altijd uitstekend en overvloedig. In Galicië hebben de meeste paradores vanwege de crisis hun royale gastronomische menu's vervangen door eten van de keten Enxebres, met lekkere gerechten voor € 9-18, en betaalbare tapas.

- In de zomer en in het weekend moet je wel **van tevoren reserveren**. Dat geldt zelfs het hele jaar door voor drukbezochte paradores (zoals die in Santiago de Compostela).

- Officiële internetsite van de paradores ([W](http://www.parador.es) *parador.es*). In België is Caractère de officiële vertegenwoordiger van de Spaanse paradores. Info: *Gentsestraat, 20, 9420 Erpe-Mere* [f](tel:053630077) 05 363 00 77 [@](mailto:info@caractere.be) *info@caractere.be* [W](http://www.caractere.be) *caractere.be*.

POST

In de grote steden liggen de meeste postkantoren (*correos*) in het centrum en ze zijn over het algemeen geopend van maandag tot vrijdag van 8.30 tot 20.30 u; 's zaterdags van 9.30 tot 13.00 u. In kleine steden en op het platteland worden steeds meer postkantoren gesloten of gelden beperkte openingsuren. Brievenbussen (geel en goed zichtbaar; *buzón* in het Spaans) zie je echter overal en postzegels (*sellos*) kun je kopen in tabakswinkels of estancos. Je herkent ze aan een bruin-en-geel bord met een 'T'. In de meeste hotels en op de meeste campings hangen brievenbussen. Je kunt je ansichtkaarten ook altijd bij de balie achterlaten, waar ze rechtstreeks aan de postbode worden overhandigd.

Voor zendingen poste restante: naam en voornaam van de geadresseerde, *apartado de correos* en de naam van de stad. De post blijft twee maanden bewaard. Neem wel je identiteitskaart mee als je je post afhaalt.

- Info [f](tel:902197197) 902 197 197 [W](http://www.correos.es) *correos.es*.

REISLITERATUUR

- *De vernuftige edelman Don Quichot van La Mancha* door Miguel de Cervantes (1605). In het Nederlands vertaald door Barber van de Pol (1997). Iedereen kent het, weinigen hebben het gelezen. Dit is zowel een schelmenroman die ons rondleidt in het Spanje van de Gouden Eeuw, als een parodie op de ridderromans die destijds in de mode waren en de Spaanse edelman Alonso Quijano doen besluiten om als Don Quichot de wereld in te trekken om 'weduwen te hulp te snellen, maagden te beschermen en getrouwde vrouwen, wezen en onmondigen te begunstigen'. De verrassende avonturen die deze anachronistische ridder vervolgens beleeft, zijn een lust om te lezen. Maar het allermooist zijn de sprankelende gesprekken tussen Don Quichot en diens spitsvondige schildknaap Sancho Panza. Een must voor al wie van Spanje houdt ... en graag leest. Inderdaad, een turf van honderden bladzijden.

- *Lazarillo van Tormes* (auteur onbekend). Verschenen in Nederlandse vertaling (Guus Kuijer). Het leven van Lazarillo van Tormes is een klassiek pareltje van de Spaanse literatuur. Dit sublieme verhaaltje, geschreven met een levendige intelligentie en boordevol grappen, werd omstreeks 1554 uitgegeven. Het verhaal zelf is eenvoudig: een jongetje wordt op heel jonge leeftijd toevertrouwd aan een blinde man, die hem als zijn dienaar

WAT IS ER TE ZIEN EN TE DOEN?

🏰 **Iglesia Santa María del Puerte:** c/de O'Donnell. Gebouwd van de 9de tot de 12de eeuw, maar vele malen verbouwd, met name in de 16de eeuw. Opmerkelijk hoe de bouwstijlen uit die verschillende periodes toch mooi samengaan. Niet te missen barokke retabels (17de eeuw) in deze kerk.

🦋 **De moerassen:** sinds 1992 vormen ze een beschermd natuurgebied. Op de valreep,

want er stond al een vastgoedproject op stapel dat dit gebied definitief zou ruïneren. Gelukkig maar voor de 20.000 vogels die er overwinteren of komen uitrusten tijdens hun lange trektocht naar Afrika. Vanuit speciaal ingericht uitkijkposten (neem toch maar een verrekijker mee ...) observeer je hele zwermen reigers, kuifaalscholvers en roofvogels zoals de zwarte wouw of de lepelaar, die steeds zeldzamer wordt.

NOJA

POSTCODE 39180 | 2600 INWONERS

Noja is de grootste stad langs de hoge weg die boven de Cantabrische kust loopt, en ligt 12 kilometer ten westen van Santoña. De stad ligt op een heuveltop vanwaar je de zee niet kunt zien. Als je de zee wilt zien, moet je naar beneden, naar het strand, boven de zee. Rondom wint de verstedelijking steeds meer terrein en het resultaat is niet echt mooi. Je kunt beter een slaappleaats in een van de omliggende dorpen zoeken, die heel wat aantrekkelijker en aangenamer zijn. De stranden zijn wel leuk, vooral het *Playa de la Helguera*, te midden van een beschermd natuurgebied, het *Playa de Ris* en de stranden (zoals dat van *Cuberris*) die via het dorpje Ajo toegankelijk zijn. In het achterland ontdek je enkele mooie gebouwen, zoals de romaanse kerk van *Santa María* in *Bareyo*.

HET STRAND VAN HELGUERA LIGT MIDDENIN EEN BESCHERMD NATUURGEBIED.

AANKOMST EN VERTREK

MET DE BUS

Maatschappij Alsa: ☎ 902 42 22 42 🌐 alsa.es

- **Lijn Noja-Santoña-Laredo:** in beide richtingen 1 bus om de 2 uur (8.00-22.00 u vanuit Noja, 7.00-21.00 u vanuit Laredo); in de zomer vaker. Een rit van 55 min naar Laredo, 20 min naar Santoña.

- **Lijn Santander-Noja:** in de zomer 3-4 bussen in beide richtingen door de week, 3 in het weekend. De rest van het jaar 2 door de week en 1 in het weekend. Een rit van 1 uur-1 u en 20 min, naargelang de bus.

- Er rijdt op zondagavond ook een bus **Noja-Bilbao;** en Bilbao-Noja, 1 bus op vr.avond en 1 op za.morgen. Een rit van 1 u en 20 min-1½ uur.

NUTTIG ADRES

Bureau voor Toerisme: Pl. de la Villa, s/n
☎ 942 63 03 06 🌐 nojaescapada.com. In de zomer geopend ma.-za. 9.00-21.00 u, zo. 10.00-13.30 u; april-juni en sept. ma.-za 9.30-13.30 u, 16.00-19.00 u; buiten het seizoen ma.-za. 9.30-13.30 u en za. 16.00-18.00 u.

SLAPEN

IETS LUXUEUZER TOT LUXUEUS

(€ 65-120)

🏠 **Hotel Pineda Playa:** Avenida de Los Pinares, 63, Playa de Ris ☎ 942 63 14 66 📧 info@hotelpinedaplaya.com 🌐 hotelpinedaplaya.com. Aan het einde van het strand. Tweepersoonskamer met bad voor € 72-105, afhankelijk van het seizoen, ontbijt € 5. Halfpension mogelijk. Dit hotel ligt op een schitterend afgelegen plekje, tegenover een inham met roodachtige rotsen. Het gebouw zelf is een soort protserige taart in neoklassieke stijl, met smeedijzeren balkons. Ruime, comfortabele kamers en een ietwat on-

persoonlijke inrichting, maar het uitzicht en de vriendelijke ontvangst maken veel goed.

SLAPEN IN DE OMGEVING

DOORSNEEPRIJS TOT LUXUEUS

(€ 40-120)

🏠 **La Posada de Isla:** Barrio El Hoyo, 7, Isla (39195 Arnuero) ☎ 942 67 96 35, 665 66 87 41 📧 posadadeisla@terra.com. Langs een leuke weg verlaat je Noja en zijn beton, en bereik je dit dorpje gelegen tegen een heuvel. Het hotel ligt aan de voet van een mooie romaanse kerk. Gesloten gedurende 15 dagen in de winter. Tweepersoonskamer € 65-70, afhankelijk van de afmetingen. Wifi. Oud huis in natuursteen, prima onderhouden door een charmant en vriendelijk echtpaar. Enkele kamers met uitzicht op de omliggende valleien. In de verte zie je de oceaan liggen. Zwembad. Pal ertegenover een weggetje naar een rustig strand.

🏠 **Hostería de Arnuero:** Barrio Palacio, 17, 39194 Arnuero ☎ 942 67 71 21 📧 info@hosteriadearnuero.es 🌐 hosteriadearnuero.es. Gesloten nov.-maart. Geen maaltijden op ma. Tweepersoonskamer met bad € 55-105 (suite met jacuzzi), afhankelijk van het geboden comfort; ontbijt € 5. In het laagseizoen een speciale weekendformule met echt interessante prijzen. Gratis parkeerplaats. Wifi. Ondergebracht in een torenhuis uit de 15de eeuw. Dit juweeltje is een onvervalste casona (Cantabrisch herenhuis) van grijze natuursteen, omringd door hoge muren en een mooie tuin. Hoewel de kamers algemeen beschouwd luxueus zijn, blijft de sfeer die van een gezellig hotel, waar iedereen, van de grootmoeders tot de kleinkinderen, paraat staat voor de gasten. De leukste kamers vind je onder de hanenbalken (*ático* in het Spaans). Met restaurant.

SANTANDER

POSTCODE 39000 | 182.700 INWONERS

Wanneer je voor het eerst deze stad bezoekt en je een weg baant door de uiterst verstedelijkte buitenwijken, kun je de grote reclameborden die een van de mooiste baaien ter wereld aankondigen, moeilijk te geloven. Maar als je tot aan de vuurtoren van de Cabo Mayor rijdt, kun je deze inderdaad prachtige baai bewonderen. Verlaat je de ogen-

schijnlijk eindeloze promenade die de stranden (een tiental!), aangename parken en enkele opmerkelijke voorbeelden van ouderwetste kustarchitectuur scheidt van de zee, dan ziet de stad er meteen veel minder aantrekkelijk uit. In 1941 verwoestte een brand een groot deel van de oude stad. Toch heeft de stad een zekere dynamiek en er wordt veel gedaan aan de instandhouding van een intens en voor iedereen toegankelijk cultureel leven. Vooral in de zomer heeft Santander nog veel te bieden, wanneer het internationaal muziek- en dansfestival er plaatsvindt en de zomercursussen van de universiteit de stad een aangenaam, kosmopolitisch karakter geven.

De stad is zich bewust van haar weinige monumenten en heeft dan ook besloten om nieuwe te bouwen: na het opzienbarende Palacio de los Deportes met het aangrenzende moderne Parque de las Llamas en een spectaculaire bushalte op het Plaza del Ayuntamiento van de hand van niemand minder dan Norman Foster, tekende onder andere Renzo Piano voor een cultuurcomplex met zicht op zee (opening van het Centro Botín verwacht in 2015).

GESCHIEDENIS

EEN BEETJE GESCHIEDENIS | De stad werd door de Romeinen gebouwd in de 1ste eeuw v.Chr. Ook al worden historici het niet eens over de precieze locatie van deze haven, ze werd 'van de Overwinning' gedoopt, om meteen duidelijk te maken wie er de scepter zwaaide. De Castilianen, die door de Moren verjaagd waren, kwamen zich hier vestigen. Ze brachten de relieken mee van twee heiligen, van wie eentje, Sancti Emetherii, de stad haar definitieve naam gaf. Santander blijft historisch verbonden met Castilla la Vieja. Koning Alfonso VIII verleende de haven grote privileges, wat zorgde voor een sterke uitbreiding in de 12de tot 16de eeuw, mee dankzij de visserij, de handel met Engeland en Vlaanderen, en de bouw van grote scheepswerven. In de 19de eeuw bloeide de haven van Santander als nooit te voren, grotendeels door de handel tussen Spanje en Amerika. Eind 19de eeuw ontpopte Santander zich tot een badplaats voor de Spaanse aristocratie: zelfs koning Alfonso XVIII en zijn gezin brachten er hun vakanties door. Haar verleden als badplaats geeft deze hoofdstad van Cantabrië (sinds 1983) voor een groot deel charme, ondanks de verwoestingen na de brand van 1941.

AANKOMST EN VERTREK

MET DE BUS

Busstation (plattegrond B2): *Plaza de las Estaciones* ☎ 942 21 19 95. De bussen vertrekken eigenlijk onder het station.

Maatschappij Alsa: ☎ 902 42 22 42 [W](http://www.alsa.es) [alsa.es](http://www.alsa.es). Voor de volgende bestemmingen:

- **Laredo:** naar Laredo, 1 bus om het halfuur 's ochtends en om het uur in de namiddag, 7.00-21.00 u. Van Laredo, minstens om het uur een bus 7.45-2.00 u. Een rit van 35-45 min.

- **Bilbao:** naar Bilbao, minstens 1 bus om het uur, soms om het halfuur, 6.00-24.00 u (en 1 bus rond 3.00-4.00 u in de ochtend). Naar Santander zelfde frequentie tussen 6.00-23.30 u. Een rit van 1¼-1½ uur.

- **Naar Irún en Frankrijk:** 9 bussen per dag 6.00 (7.00 u op zo.)-20.30 u (24.00 u op zo.), en 1 bus rond 3.00-4.00 u 's nachts. Van Irún, 10 bussen per dag 6.45-23.55 u. Een rit van 3 à 4 uur.

- **Naar San Vicente de la Barquera of Llanes:** 5-6 bussen per dag tussen 8.30-19.30 u. In de andere richting 8.15-19.30 u (vr. en zo. 22.30 u

(+ 1 nachtbus in beide richtingen). Reken op ongeveer 1 uur tussen Santander en San Vicente, en nog een halfuur tot Llanes.

- **Naar Ribadesella:** 2 bussen per dag (15.30, 3.30 u). Van Ribadesella, 2 bussen per dag (9.50 u, 2.00 u). Een rit van 1½-2 uur.

- **Arriendas:** 2 bussen per dag in beide richtingen ('s ochtends en vroege namiddag). Een rit van ongeveer 2½ uur.

- **Oviedo en Gijón:** 8-10 bussen per dag, 7.15-20.15 u (22.15 u in de zomer in het weekend), en 1 nachtbus (van Oviedo en Gijón, laatste bus om 19.45 u (20.45 u en 21.45 u op vr. en zo.), en 1 bus rond 1.00 u 's nachts. Een rit van 2-3 uur naar Oviedo, 30 min meer naar Gijón.

 Autobuses La Cantabrica: ☎ 942 72 08 22 lacantabrica.com. Bussen naar de kuststeden tussen Santander en San Vicente de la Barquera:

- **Torrelavega, Santillana del Mar, Comillas en San Vicente de la Barquera:** ma.-vr. 4 bussen (van Santander, 10.30-19.15 u; van San Vicente, 7.00-17.30 u), 3 bussen op weekends en feestdagen.

MET DE TREIN

 Treinstations: *Calle Rodríguez, plaza de las Estaciones*. Twee tegenoverliggende stations, een-tje voor treinen van RENFE (*plattegrond A2, 4; nationale en internationale verbindingen* ☎ 902 320 320), een ander voor die van FEVE (*plattegrond A2-3, 3; regionale verbindingen* ☎ 942 20 95 20).

Met FEVE

- **Naar San Vicente, Llanes, Ribadesella, Arriendas, Gijón en Oviedo:** 2 treinen per dag, rond 9.00 u en rond 16.00 u vanuit Santander.

- **Naar Bilbao:** 3 treinen, wisselende dienstregeling (om 8.00, 14.00, 19.00 u).

Met RENFE

- **Madrid (via Palencia en Valladolid):** 3-4 treinen per dag (4 op zo. vanuit Santander, 4 op vr. vanuit Madrid). De snelste is de ochtendtrein van Madrid, de namiddagtrein van Santander (5 u en 35 min in vergelijking met meer dan 6 uur voor de andere). Een ervan rijdt ook naar Segovia (de eerste bij het vertrek vanuit Santander, de laatste

vanuit Madrid). Bovendien nog ten minste 2 treinen per dag op de lijnen Santander-Palencia en Santander-Valladolid.

MET HET Vliegtuig

 De luchthaven ligt 5 km ten oosten van het stadscentrum.

Vluchten naar Madrid, Barcelona en de Canarische Eilanden met Vueling en Iberia, naar Brussel met Ryanair.

 Pendelbus (*met Alsa*, alsa.es) tussen de luchthaven en het busstation (vertrek links in het station), 6.30-22.45 u, ma.-vr. om het halfuur. Zelfde frequentie van de luchthaven naar het centrum (6.40- 23.00 u). Een rit van een kwartiertje. Je betaalt € 2,20.

VERKEER EN PARKEREN

Zoals je kunt verwachten in een regionale hoofdstad, verloopt het verkeer in de binnenstad wat moeizaam en zijn er uitsluitend betaalde parkeerplaatsen. Er zijn wel (verbazingwekkend!) veel gratis bovengrondse parkeerplaatsen rond het schiereiland Magdalena (dus in de richting van de stranden).

 Transportes Urbanos de Santander (TUS): *c/ Castilla, 8* ☎ 942 20 06 48 tusantander.es. Ma.-vr. 8.30-14 u (13.30 u in de zomer). Kaartje € 1,30 (€ 0,66 als je een oplaadbare kaart van minstens € 6 koopt). Bijna alle lijnen verbinden het centrum met La Magdalena (en omgekeerd!).

 Tusbic: ☎ 902 05 30 23 tusbic.es. Dag- (€ 1,87) of weekabonnement (€ 8,33) te koop via de website. De paaltjes werken (normaal gezien) ook met een betaalkaart. 1ste uur gratis, € 0,52-0,63 voor de volgende uren, naargelang het gekozen abonnement. Je neemt een fiets bij de ene paal en laat hem weer achter bij een andere. Een fantastische manier om langs de kust op verkenning te gaan via een fietspad dat zelfs langs de stranden loopt.

NUTTIGE ADRESSEN

 Regionaal Bureau voor Toerisme (detailkaart 1): *Calle Hernán Cortés, 4, Mercado del Este* ☎ 942 31 07 08 turismodecantabria.com. Dag. geopend 9.00-21.00 u (in de zomer ook een kantoor bij het busstation).

I Gemeentelijk Bureau voor Toerisme (detailkaart 2): *Jardines de Pereda* ☎ 942 20 30 00 en 01 🌐 ayto-santander.es. In de zomer, 15 juni-15 sept., dag. geopend 9.00-21.00 u, in de winter ma.-vr. 9.00-19.00 u, za. 10.00-19.00 u, zon- en feestdagen 10.00-14.00 u. Er is ook een kantoor (zelfde openingstijden bij de ingang van *La Magdalena*). Vriendelijke ontvangst.

✉ **Postkantoor (detailkaart):** *Calle Alfonso XIII*. Geopend ma.-vr. 8.3-20.30 u, za. 9.30-14.00 u.

■ **Politie (plattegrond A-B2):** ☎ 092. De stadspolitie is gevestigd in het stadhuis (*ayuntamiento*), Plaza del Ayuntamiento.

SLAPEN

CAMPING

▲ **Camping Cabo Mayor (buiten plattegrond, via C1, 10):** *Avenida del Faro, 39012* ☎ 942 39 15 42 📧 info@cabomayor.com 🌐 cabomayor.com. Gesloten half okt.-maart. Aan de rand van Santander, 300 m van de zee. Je komt er met bus 15 vanaf het plein voor het stadhuis (richting Faro, halte 'Camping'). Reken in het hoogseizoen op € 23 voor 2 personen met tent en auto. Verhuur van bungalows voor 2 of 4 personen, € 50-95, afhankelijk van het seizoen en de grootte. Betaalkaarten niet geaccepteerd. Wifi. Heel grote camping op een rustige plaats (maar ver van het centrum). Zwembad. Onderhoud en ontvangst zijn van wisselende kwaliteit. Restaurant en bar.

GOEDKOOP TOT DOORSNEEPRIJS

(€ 20-65)

✉ **Pensión Angelines (plattegrond B2, 11):** *calle Atilano Rodríguez, 9, 39002* ☎ 942 31 25 84 📧 pensionangelines@pensionangelines.com 🌐 pensionangelines.com. Rechts als je uit het station komt, op de 1ste verdieping. Tweepersoonskamers met wastafel € 30-40. Betaalkaarten niet geaccepteerd. Wifi. Nette en goed onderhouden, klassiek ingerichte kamers. Ook nette gemeenschappelijke badkamers. Een van de beste prijs-kwaliteitverhoudingen van de stad. Vriendelijke ontvangst.

✉ **Hospedaje Magallanes (plattegrond A2, 12):** *c/ Magallanes, 22, 39007* ☎ 942 37 14 21 📧 info@hospedajemagallanes.com 🌐 hospedajemagallanes.com. Tweepersoonskamers al dan niet met badkamer € 39-69, naargelang het seizoen en het comfort; geen ontbijt. Parkeerplaats in de buurt € 10. Wifi. Nieuwe, comfortabele, lichte en schone (tegelvloer, witte muren, lichthouten meubels) kamers in een klassiek (lees: zieloos) flatgebouw met lift, in het centrum. Prima prijs-kwaliteitverhouding. Flexibele ontvangst.

✉ **Pensión Real (plattegrond B2, 14):** *Plaza de la Esperanza, 1, 39002* ☎ 942 22 57 87 📧 pensionreal@hotmail.com. Tegenover de markthallen. Tweepersoonskamer met badkamer in de gang € 30-40, afhankelijk van het seizoen. Via een trap (er is geen lift en je moet minstens drie verdiepingen hoog zijn) kom je in een merkwaardig appartement met een heel gezellige sfeer. Dik vloertapijt, oude houten meubelen verweerd door de jaren, snuisterijen en kanten kleedjes.

✉ **Hostal Cabo Mayor (plattegrond A-B2, 15):** *Calle Cádiz, 1, 39002* ☎ 942 21 11 81 📧 info@hcabomayor.com 🌐 hcabomayor.com. Op de 2de verdieping. Naast het trein- en het busstation. Gesloten in de kerstvakantie. Tweepersoonskamer met badkamer € 40-65, afhankelijk van het seizoen. Wifi. Gerenoveerd hotel in de stad. De kamers hebben een inrichting die neigt naar design en zijn heel comfortabel. De eigenares, Edu, ontvangt je heel hartelijk.

✉ **Pensión Soledad (plattegrond C1, 16):** *Avenida de los Castros, 17, 39005* ☎ 942 27 09 36 🌐 pensionsoledad.com. Dicht bij het casino en tegenover het Playa Sardinero. Tweepersoonskamer ongeveer € 45. Betaalkaarten niet geaccepteerd. Wifi. Eenvoudig pension, met bescheiden kamers, maar de eigenares is heel vriendelijk en de prijzen zijn gunstig, vooral op 50 m van het strand. Badkamer op de gang.

DOORSNEEPRIJS TOT IETS LUXUEUZER

(€ 40-90)

✉ **Jardín Secreto (plattegrond A2, 17):** *c/ Cardenal Cisneros, 37, 39007* ☎ 942 07 07 14

📧 hola@jardinsecretosantander.com 📍 jardinsecretosantander.com. Tweepersoonskamers € 50-75, afhankelijk van het seizoen, ontbijt inbegrepen. Wifi. Een van onze favorieten in Santander. Dit hotel beschikt over zes heel leuke, mooi ingerichte kamers met designmeubelen en -snuisterijen. Ze kijken (bijna!) allemaal uit op een (beslist intiem!) tuintje, dat net als de grote salon toegankelijk is voor de gasten. Onberispelijke ontvangst door de twee jonge eigenaars (broer en zus) van dit aparte adres.

🏠 **Hostal Carlos III (plattegrond D1, 18):** Avda Reina Victoria, 135, 39005 ☎ 942 27 16 16 📍 hostalcarlos3.com. Tweepersoonskamers met badkamer € 55-79, naargelang het seizoen, ontbijt € 4. Wifi. Extravagante kustvilla uit het begin van de 20ste eeuw. De kamers zijn niet luxeus, maar goed onderhouden en heel comfortabel. Dicht bij het strand. De eigenaar en het personeel zijn uitermate behulpzaam.

LUXUEUS TOT HEEL LUXUEUS

(meer dan € 90)

🏠 **Hotel Central (detailkaart 19):** Calle Ataúlfo Argenta, 5, 39004 ☎ 942 22 24 00 📧 hotelcentral@elcentral.com 📍 elcentral.com. Tweepersoonskamer met bad € 75-1357, afhankelijk van het seizoen. Voor een kamer met terras betaal je € 8-10 meer. Wifi. Schattig, blauw-wit hotel met een ideale ligging. De kamers zijn een beetje krap, maar wel erg mooi ingericht. Zonneterras op het dak.

🏠 **Hotel París (plattegrond D1, 20):** Avenida de los Hoteles, 6, 39005 ☎ 942 27 23 50 📧 informacion@hotelparissantander.es 📍 hotelparissantander.es. Op 100 m van het strand. Gesloten half okt.-half mei. Tweepersoonskamer met bad € 100-123 (in de zomer), ontbijt € 6. Wifi. Charmant hotel in belle-époquestijl. Terras, galerijen met glazen wanden en veranda. De ruimtes binnen zijn groot, en in neokoloniale stijl ingericht. Er werd vooral gebruik gemaakt van teak en bamboe, bouwmaterialen die als vanzelf beelden van tropische stranden oproepen. De kamers zijn klassieker ingericht. Vriendelijke ontvangst.

IETS ETEN

HEEL GOEDKOOP TOT DOORSNEEPRIJS

(minder dan € 24)

🍷 **La Conveniente (detailkaart 30):** Calle Gomez Oreña, 9 ☎ 942 21 28 87. Gesloten zo. en half sept.-half okt. Dagmenu ongeveer € 8. Grote tafels, tonnen en enorme wijnkuipen vormen de inrichting van deze kleine, 19de-eeuwse keldertaverna. Fijne vleeswaren, regionale wijn en kaas, allerhande gefrituurde hapjes.

🍷 **Bodega Fuente Dé (detailkaart 31):** Calle Peña Herbosa, 5 ☎ 942 21 30 58. Gesloten op zo. Dagmenu € 13, raciones ongeveer € 7. Betaalkaarten niet geaccepteerd. Traditionele bodega met wijnrekken en hammen die boven de bakstenen tapkast bungelen. Goed gevulde schotels met fijne vleeswaren en kaas. Verder ook de nodige tapas en raciones. Relaxte sfeer.

🍷 **Mesón Goya (detailkaart 32):** Calle Daoiz y Velarde, 25 ☎ 942 21 30 66 📧 restaurante@mesongoya.com. Wo. gesloten. Reken op € 15 voor een lunchmenu doordeeweek, € 25-30 à la carte. Een 19de-eeuws gebouw met mozaïekgevel. Tapas, traditionele gerechten en lekkere desserts in een klassiek interieur.

🍷 **El Diluvio (detailkaart 33):** Calle Ataúlfo Argenta, 14 ☎ 942 21 85 63 📧 diluvio-catering@hotmail.com 📞 Zo. gesloten. Pincho ongeveer € 2,50, ración vanaf € 5. Betaalkaarten niet geaccepteerd. Een plek waar je bij een glas cider of wijn dik belegde tapas of raciones proeft. Rond lunchtijd zul je er trouwens niet alleen zijn, het lijkt wel of de hele buurt er over de vloer komt. Eetzaal met sobere, moderne inrichting.

🍷 **Las Hijas de Florencio (detailkaart 53):** zie 'lets drinken'.

DOORSNEEPRIJS

(€ 12-24)

🍷 **La Casa del Indiano (detailkaart 34):** Mercado del Este, 4 ☎ 942 07 46 60 📧 info@casadelindiano.com. In de hal van de oude centrale markt. Dag. geopend 13.00-16.00 u en

SLAPEN EN IETS ETEN

Albergue de peregrinos de la Xunta: *Rúa San Antonio* ☎ 660 39 68 22 ♿ In het centrum. Ontvangst 13.00-22.00 u. Bed € 6. Een massief grijs huis met gerenoveerde infrastructuur. Biedt 156 slaappleaatsen en 5 paardenboxen. Wasdienst.

Hotel Carlos 96: *Avda Lugo, 119* ☎ 981 50 76 33 @ *gestion@hc96.com* hc96.com ♿ In de grote straat die door het stadje loopt, aan de rechterkant als je uit Lugo komt. Een beetje afgelegen van de pelgrimsroute. Gesloten 1ste 2 weken van jan. Tweepersoonskamer € 40-55. Ontbijt € 6, maaltijd € 10. Wifi. Functioneel en net hotelletje. Een goede verhouding tussen prijs en kwaliteit.

☒ Twee pittoreske en populaire *pulperías* aan de lange laan in het centrum genieten roem bij de plaatselijke bevolking. **Pulpería Ezequiel:** *Avda de Lugo, 48* ☎ 981 50 52 91. En **Pulpería A Garnacha:** *Camiño Viejo de Santiago, 2* ☎ 981 50 73 47. Gesloten ma.avond. Menu € 10-15.

☒ **Restaurante Sony:** *Rúa Codeseira, 41* ☎ 981 50 54 73. Aan de rand van het dorp, links als je naar Compostela gaat. Pelgrimsme-

nu € 9, tijdens het weekend € 15, maaltijd à la carte € 15-20. Wifi. Geen connecties met de Japanse elektronica-gigant, maar gewoon een gezellig plattelandsrestaurantje.

WAT IS ER TE ZIEN IN MELIDE EN OMGEVING?

✚ **Igrexa Santa María:** *aan de rand van Melide*. Deze sobere, romaanse kerk uit de 12de eeuw staat midden tussen de cipressen en herbergt diverse opmerkelijke gotische schilderijen uit de 15de eeuw.

✚ **Mosteiro de Sobrado dos Monxes:** *in het dorp Sobrado, een dertigtal kilometers van Melide*. Dag. 10.00-13.00 u en 16.30-19.00 u. Een cisterciënzerklooster met een lange geschiedenis. In de loop van de eeuwen werd het herhaaldelijk verbouwd, vooral tijdens de renaissance en in de 18de eeuw. Vandaag overheerst er de barokke stijl. Om het gebied droog te leggen lieten de monniken het meer naast Sobrado graven. Vandaag de dag is het een paradijs voor watervogels.

✚ En nu je toch in de buurt bent, moet je zeker een bezoekje brengen aan de **Igrexa de Santo Antolín de Toques**, de enige preromaanse kerk in Galicië.

Ribadiso

11 km voorbij Melide. In de onmiddellijke omgeving van de herberg zijn geen winkels of restaurants.

SLAPEN

Albergue de peregrinos de la Xunta: ☎ 981 50 11 85 of 660 39 68 23 ♿ Aan de voetweg langs de rivier, niet ver van de N 547,

voorbij km 60 (opgelet, niet aangegeven). Ontvangst 13.00-22.00 u. Bed € 6. Biedt zeventig plaatsen. Erg aangenaam kampeer- en picknickterrein op de oever van de rivier.

Arzúa

2 km voorbij Ribadiso. De route volgt hier het oorspronkelijke traject en loopt door de laatste oude straat van dit kleine stadje met alle faciliteiten: kruidenier, restaurants enzovoort. Dit is de hoofdstad van de Galicisch kaas *tetilla*, zo genoemd vanwege zijn gelijkheid met een uier! Het kaasje van Arzúa wordt elk jaar begin maart gevierd ter gelegenheid van de heel beroemde **kaasmarkt**, die bezoekers uit heel Galicië trekt.

SLAPEN

Albergue de peregrinos de la Xunta: *Rúa Cima do Lugar, 6* ☎ 660 39 68 24 ♿ In het dorp, gelegen aan de hoek met de *Rúa das*

Dores. Ontvangst 13.00-22.00 u. Bed € 6. Massief, oud huis met groene ramenkozijnen. Biedt vijftig slaappleaatsen en tien stalplaatsen voor fietsen.

Santa Irene (postcode 15871)

16 km voorbij Arzúa. In hartje platteland.

SLAPEN EN IETS ETEN

 Albergue de peregrinos de la Xunta: aan de rand van het dorp, langs een afgedankt stuk van de N 547 660 39 68 25 Ontvangst 13.00-22.00 u. Bed € 6. Biedt 36 slaappleaatsen en 5 stalplaatsen voor fietsen. Fietsers moeten goed opletten, je bent er voorbij voor je het weet.

  Albergue Santa Irene: bijna tegenover de pelgrimsherberg. Reserveren op 981 51

10 00. Geopend mei-sept. Ontvangst 12.00-22.30 u. Bed op slaapzaal € 13. Ontbijt € 5, avondmaal € 10 (elke dag behalve op zo.). Betaalkaarten niet geaccepteerd. Internet (tegen betaling), wifi. Klein huis bijna aan de rand van het bos, met vijftien plaatsen. Heel vriendelijke ontvangst (ook al gaat de deur niet altijd meten open). Ook wie in de 'officiële' herberg er naast slaapt, kan er eten.

Arca

Santiago komt steeds dichterbij. Nog slechts 16 km. De volgende (en laatste) etappe, die naar Monte do Gozo, wordt aan het eind van het volgende hoofdstuk beschreven, onder de rubriek 'Voettocht'. De rand van het dorp is aangeduid met 'O Pedrouzo'. Verschillende restaurants en kruidenierszaken.

SLAPEN

 Albergue de peregrinos de la Xunta: aan de rand van het dorp 660 39 68 26. Ontvangst 13.00-22.00 u. Bed € 6. Herberg met 120 plaatsen

en 8 paardenboxen. Nieuw gebouw dat al tekenen van verval vertoont. In sommige folders wordt hij als de herberg *O Pino* vermeld, dat is de naam van de municipio. Café en supermarkt in de buurt.

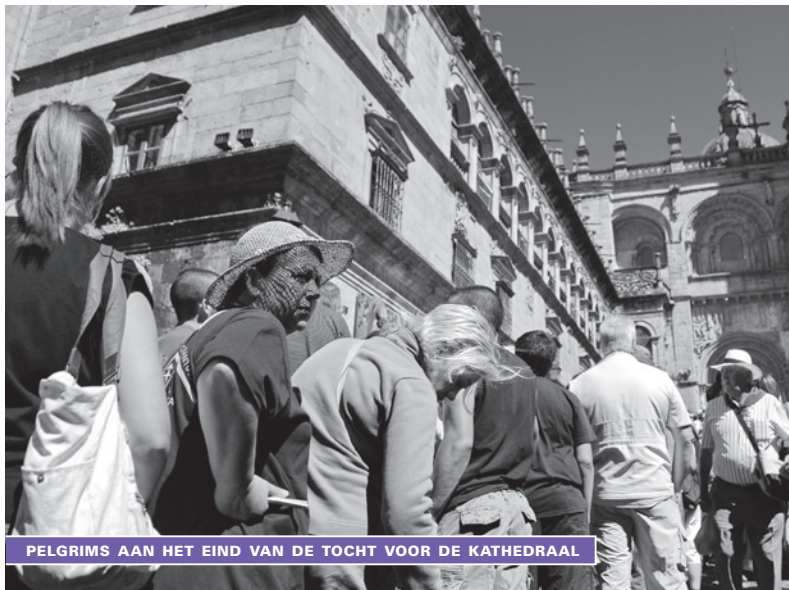
SANTIAGO DE COMPOSTELA

POSTCODE 15700 | 95.600 INWONERS

'... Van alle oude Spaanse steden is er slechts één die in een droom van graniet verward lijkt, onwankelbaar en eeuwig, dat is Santiago de Compostela ... De stad lijkt niet oud, eerder tijdloos. De uren tikken er gestaag weg onder een hemel die met regen is bezwangerd.'
(vrij vertaald naar Valle-Inclán, *La lámpara maravillosa*)

Santiago de Compostela geniet vooral bekendheid om haar kathedraal en haar bedevaart, en is een van de aantrekkelijkste steden van Spanje. Haar kathedraal, haar kerken, kloosters en oude paleizen, het netwerk van smalle, verkeersvrije straten en de pleinen gehouwen uit warm gesteente brengen je moeiteloos in vervoering. Een mystieke stad? De horde pelgrims voor het standbeeld van de heilige Jakobus en de poort van de Glorie – hoogtepunt van romaanse kunst – waaraan ze na een lange introspectieve tocht hun dierbaarste wens toevertrouwen, vormt de ziel van deze zo bijzondere stad ...

De kathedraal werd gedeeltelijk aan het eind van de 11de eeuw gebouwd. De gigantische constructies en de ruimtelijke ordening van de stad zijn een uiting van de macht die de kerkelijkheid aan het einde van de 16de en de hele 17de eeuw had. Harmonie is hier het sleutelwoord. De granieten gevels, die schitteren in de zon, stralen elegantie uit met hun overvloed aan beeldhouwwerk en ornamenten. De banale, moderne bouwwerken in de nieuwe wijken steken daarbij schril af. Loop erdoorheen zonder er veel aandacht aan te schenken en installeer je in het centrum, tussen de restaurants en leuke terrassen.

PELGRIMS AAN HET EIND VAN DE TOCHT VOOR DE KATHEDRAAL

Santiago is in de winter een wervelende universiteitsstad, ondanks de soms overvloedige neerslag (de studenten maken een kwart van de bevolking uit!). Toch blijft het voor toeristen een uitgesproken zomerse bestemming. Hoogtepunt van het jaar is de feestdag van de heilige Jakobus, 25 juli. Als die dag op een zondag valt (volgens de cyclus 6/5/6/11 jaar), spreken we van een 'Heilig Jaar of Jubeljaar' (1999, 2004 en 2010). Tijdens een Jubeljaar krijgen de bezoekers van het graf van de apostel een volle aflat, wel alleen als ze in de twee weken voor of na hun bezoek gebiecht hebben, ter communie zijn gegaan en voor de paus gebeden hebben. Het volgende *Año Santo* valt in 2021.

Een beetje gewijde geschiedenis

Jakobus was een visser die samen met zijn broer Johannes op de boot van Petrus werkte. Hij werd een van de eerste leerlingen van Jezus, die hem de bijnaam *Bonaerge* 'zoon van de donder' gaf wegens zijn gedreven preken. Volgens de legende vertrok Jakobus na de dood van Jezus naar Spanje. Daarna keerde hij terug naar Jeruzalem, waar hij rond het jaar 44 onthoofd werd. Het lichaam van de apostel zou door zijn volgelingen in een bootje, onder het toezien van engelen, naar Galicië zijn gebracht. Daarna raakte zijn graf in vergetelheid. Rond het jaar 814 werden de ruïnes van het mausoleum na een miraculeuze sterrenregen door de eenzame monnik Pelayo opnieuw ontdekt. Teodomiro, de bisschop van Iria Flavia (dicht bij het huidige Padrón), identificeerde de heilige beenderen als die van de heilige apostel Jakobus. Op die heilige plaats werd een kapel gebouwd, die weer aanleiding gaf tot de stichting van een stad. Enkele jaren later arriveerden de eerste pelgrims. Koning Alfonso II gebruikte het graf als voorwendsel om een kruistocht te organiseren, die later onder de naam *Reconquista* bekend werd.

De heilige Jakobus werd de patroonheilige van Spanje. Rond zijn kapel, die in de 12de eeuw vervangen werd door een kathedraal, groeide een stad die tussen de 10de en

de 12de eeuw jaarlijks ongeveer 500.00 pelgrims verwelkomde. In 1122 riep paus Calixtus II het idee van het heilige jaar in het leven. Het was de bloeitijd van Santiago, bolwerk van de machtige bisschop Xelmirez, die een vloot liet bouwen om de Vikingen en de Arabieren te bestrijden, de *Reconquista* financierde en kolonies stichtte. De benedictijnen verspreiden het fenomeen van de pelgrimstochten op Europees vlak. In de 16de eeuw luiden de godsdienstoorlogen een periode van verval in. Spanje sluit zijn grenzen en treedt in oorlog met de meeste andere Europese landen. Tot overmaat van ramp trekt de biechtvader van paus Clemens VII, een Italiaanse geestelijke, de authenticiteit van Jakobus' Spaanse prediktocht in twijfel ... In de 18de en 19de eeuw daalt het aantal bedevaarders enorm.

De stad overleefde dankzij zijn universiteit (opgericht in 1495), zijn wekelijkse markt en de ontwikkeling van de dienstensector. In 1982 besliste de eerste democratische gewestraad om van Santiago niet alleen de administratieve zetel maar tevens de hoofdstad van Galicië te maken. Sinds 1985 staat Compostela op de Werelderfgoedlijst van Unesco, en is er weer meer interesse voor de bedevaart. Het aantal wandelaars, al dan niet gelovig, neemt jaarlijks toe. Sommigen komen zelfs uit China of Japan!

AANKOMST EN VERTREK

MET HET VLIEGTUIG

✈ **Aeroporto de Santiago (buiten plattegrond, via C2):** in *Labacolla*, 10 km ten noordoosten van Santiago, langs de weg naar Lugo ☎ 902 40 47 04 of 913 21 10 00 🌐 aena.es. Ter plaatse zijn er ticketautomaten en autoverhuurbedrijven (*Avis-Budget, Entreprise, Europcar, Hertz en Thrifty*). In de aankomsthal vind je naast de balie van Avis een **kiosk van het Bureau voor Toerisme** (dag. 9.00-21.00 u), met actuele informatie over openbaar vervoer, de mogelijkheid tot het reserveren van logies en een goede stadsplattegrond.

- *Iberia, Ryanair, Easyjet, Air Europa, Air Nostrom* en enkele andere maatschappijen zorgen

voor verbindingen met **Madrid, Barcelona, Sevilla, Valence, Alicante, Bilbao** en een aantal Europese hoofdsteden.

- **Naar het centrum:** neem een **taxi** (vast bedrag €21) of een **bus** van de **maatschappij Freire** (☎ 981 58 11 11 🌐 empresafreire.com). Vertrek bij de luchthaven om het halfuur tussen 7.00-1.00 u (6.00-24.00 u in de richting Santiago/luchthaven). Prijs: €3. Duurt ½ uur. Rijdt naar het busstation (*buiten plattegrond, via C2*) en het treinstation (*buiten plattegrond, via A3*), vervolgens naar de Rúa da Rosa en het Praza de Galicia (*plattegrond A3*), aan de zuidelijke rand van de oude stad.

- **Naar Lugo:** 5-7 bussen per dag met *Freire* (☎ 981 58 81 11 🌐 tempresafreire.com) vanaf

WIST JE DIT?

SOUVENIRS UIT COMPOSTELA | Sinds de middeleeuwen beschikt elke pelgrim over een boekje dat hij op elke rustplaats moest laten afstempelen: de zogenaamde *Credencial*. Daarmee krijgt hij toegang tot goedkoop logies dat voorbehouden is voor pelgrims. De stempels bewijzen dat hij wel degelijk de tocht heeft volbracht en in ruil voor een volledig afgestempeld boekje krijgt de pelgrim een pelgrimsdiploma, de *Compostela*. Je moet minstens de laatste 100 kilometer te voet hebben afgelegd (of 200 km met de fiets) om een *Compostela* te krijgen. Een ander bewijs vormde vroeger de sint-jakobsschelp, die in groten getale op de naburige stranden voorkwam. Die schelp is nog steeds het symbool van de heilige, van de stad en van de bedevaarten.